

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ II (I. Hafta)

TBMM'nin Açılışı Hakkında Kısa Hatırlatmalar
Hıyanet-i Vataniye Kanunu
TBMM'ye Karşı Tepkiler ve İç İsyanlar
Milli Mücadele'de Basının Yeri

Türkiye Büyük Millet Meclisi, 23 Nisan 1920’de saat 13.45 sularında en yaşlı üye olan Sinop milletvekili Şerif Bey (Alkan) başkanlığında toplandı. Şerif Bey’den sonra ilk sözü Ankara Milletvekili Mustafa Kemal Paşa almış ve meclisin olağanüstü yetkiye sahip olarak yeni seçilen milletvekilleriyle, işgale uğrayan saltanat merkezinden kurtulup gelen milletvekillерinden oluştuğunu açıklamıştır. Daha önce seçilmiş olan milletvekillерinin de olağanüstü yetkiyle görev yapacaklarını belirtmiştir.

Ertesi gün 24 Nisan 1920 günü saat 10.00’da toplanan TBMM’de ilk sözü Mustafa Kemal Paşa almıştır. Açık ve gizli oturumlarda 30 Ekim 1918’den 23 Nisan 1920’ye kadar geçen olayları belgelere dayanarak anlatmıştır. Bu konuşmasında Mustafa Kemal Paşa, Osmanlı Devleti tarafından izlenen siyasetin yeni Türkiye’nin siyasî politikası olamayacağını belirtmiştir.

TBMM'nin izleyeceği siyaseti de şöyle özetlemiştir: “Bizim açık ve uygulanabilir gördüğümüz siyasal yöntem, millî politikadır. Gerçekler karşısında hayalci olmak kadar büyük bir hata olamaz. Tarihin dediği budur, bilimin, aklın ve mantığın dediği böyledir. Milletimizin güçlü, mesut ve sağlam bir düzen içinde yaşayabilmesi için devletin bütünüyle millî politika gütmesi ve bu politikanın iç teşkilatımıza tam uyumlu ve dayalı olması gereklidir. Millî politika demekle anlatmak istediğimiz şudur: millî sınırlarımız içinde her şeyden önce kendi gücümüze dayanarak varlığımızı koruyup milletin ve yurdun gerçek mutluluğuna ve bayındırlığına çalışmak; gelişigüzel, ulaşılamayacak istekler peşinde milleti uğraştırmamak ve zarara sokmamak, medeniyet dünyasının gelişmesini izlemek, insanca davranışını ve karşılıksız dostluğunu beklemektir”.

İlk hükûmet programı son derece kısa tutulmuştu. Çünkü milletin geleceğinin tehlikeye düştüğü bir sırada karışık, uzun süren işlemlerden kaçınmak gerekmekteydi. **Dış politika hedefi;** Misâk-ı Millî'yi gerçekleştirmek ve memleketi işgal eden devletlerin buna uymalarını sağlamaktı. **İç politikada** millî birlik ve dayanışma korunacak, askeri alanda Kuvâ-yı Milliye muntazam bir askeri teşkilata dönüştürülecekti.

TBMM, kendi hükûmetini kurduktan sonra, İstanbul'daki hükûmetin geçerli olmadığını açıklamıştır. Tek meşru organın TBMM ve hükûmeti olduğu duyurulmuştur. Sadrazam Damat Ferit, Meclis kararı ile vatandaşlıktan çıkarılmıştır. Yakalandığında vatana ihanetle yargılanmasına karar verilmiştir. Ayrıca Meclis, 7 Haziran'da İstanbul hükûmetinin alacağı kararlar ve yapacağı atamaların geçerli olmayacağına karar vermiştir.

Mustafa Kemal'in Anadolu'da etkinliğini arttırması İstanbul yönetimini kaygı ve korkuya itmiştir. Seçimlerin yapılması ve Ankara'da meclisin açılması kararı duyulan endişeyi arttırmıştır. İstanbul hükümeti, bu hareketin önünü alacak her türlü yola başvurmaktan çekinmemiştir. Bunların yeterli olmadığını görünce 11 Nisan 1920'de son ve en önemli koz olarak manevi silahı yani fetvayı kullanmışlardır. Şeyhülislâm Dürriyâde Abdullah tarafından düzenlenen ve binlerce baskısı yaptırılarak, uçakların da yardımıyla Anadolu'ya dağıtılan bu fetvada, Mustafa Kemal Paşa asi ilan edilmiş ve öldürülmesinin caiz olduğu belirtilmiştir.

İstanbul fetvasının yapabileceği yıkıcı etkiyi önlemek için, Ankara Müftüsü Rıfat Efendi (Börekçi)'nin öncülüğünde 150 müftü, 16 Nisan 1920'de, Dürriâde'nin fetvasına karşı bir fetva yayınladılar. Bu fetvada, Anadolu hareketinin doğru yolda olduğu belirtilmiş ve İstanbul fetvalarına uyulmaması istenmiştir. Düşman işbirlikçisi Damat Ferit vatan haini ilan edilerek, Meclis tarafından Türk vatandaşlığından çıkarılmıştır. Ayrıca Sevr Antlaşması'nı imzalayan ve tasdik eden Saltanat Şurası üyeleri de benzeri akıbetle uğramışlardır. Millî Mücadele'ye katılmanın her Müslüman için bir dinî görev olduğu belirtilmiştir.

TBMM'nin Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nu çıkarması

İstanbul hükûmetinin ve İngilizlerin propagandaları sonucu, TBMM'nin çalışmalarını engellemek için bazı bozguncu faaliyetler görölmeye başlanmıştı. Bu çalışmalara karşı yapılacak mücadeleyi yasal bir çerçeve içinde çözmek isteyen TBMM, 29 Nisan 1920'de Hıyanet-i Vataniye (vatana ihanet) adıyla bir yasa kabul etti. Buna göre, Meclis'in kararlarına karşı gelenler, meclisin otoritesinin yurttta egemen olmasını engelleyenler, düşmana hizmet eden ve bozgunculuk yapanlar vatan haini sayılacak ve idamla cezalandırılacaktı. Böyle bir yasanın kabulü ile sorun özömlenmiş değildi. Bu yasayı kim uygulayacaktı? 1920 Türkiyesi'nde iki mahkeme vardı: Biri sivil mahkeme, diğeri ise Harp divanı idi.

Bu mahkemelerin her ikisi de ihtiyaca cevap verecek nitelikte değildi. Bu arada soygunculuk, eşkıyalık, asker kaçakları bitmiyordu. Eli silahlı asker kaçakları gruplar halinde dolaşarak bölge güvenliğini bozuyor, düşmana karşı direnen bölge halkının savunma gücünü kırıyorlardı. Bu asayişsizlik olayları üzerine Müdafaa-i Milliye Vekâleti (Millî Savunma Bakanlığı) **Firariler Kanunu** adı altında bir yasa hazırlamıştır. Hazırlanan tasarı meclisçe incelendikten ve gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra, askerden kaçanları ya da kaçmaya neden olanları, kaçakları saklayanları, onlara yardım edenleri cezalandırmak üzere Büyük Millet Meclisi üyelerinden oluşan İstiklal Mahkemeleri'nin kurulmasına karar verilmiştir .

İstiklal Mahkemeleri üçer kişiden oluşacaktı. Bunların üçünün de milletvekili olması yasa hükmüydü. Her üye Meclis'te çoğunlukla seçilecekti. Mahkemece verilen kararlar kesin olacak ve vakit geçirilmeden uygulanacaktı. Yasanın uygulanmasından Büyük Millet Meclisi sorumlu olacaktı. Mahkemeler suçun işlendiği bölgelere giderek suçluları yargılamıştır.

Firariler kanununu uygulamak üzere kurulan İstiklal Mahkemeleri'nin görev alanı daha sonra genişletilerek vatan hainliği, eşkıyalık, bozgunculuk, soygunculuk, casusluk gibi suçları da içine almıştır. İstiklal Mahkemeleri ülkenin içinde bulunduğu olağanüstü şartların oluşturduğu bir mahkemedir. Ülkede iç güvenliği sağlayarak cephe gerisini güvenceye kavuşturmuştur. Bu yönüyle Millî Mücadelenin kazanılmasında önemli bir işlevi vardır.

TBMM HÜKÜMETİ'NE KARŞI TEPKİLER VE İÇ İSYANLAR

İsyanların Genel Sebepleri

Türk İstiklal Mücadelesi esnasında, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde birçok ayaklanmalar çıkmıştır. Bu isyan hareketlerini maksatları bakımından ikiye ayırmak gerekir: Saltanat ve hilafet makamının tehlikeye düştüğünü iddia ederek çıkarılan isyanlar ve Türk vatanını parçalayarak yeni bir devlet kurmaya yahut başka bir devletin egemenliğini benimsemeye yönelik amaçlarla çıkarılan isyan hareketleri.

Bazen İstanbul hükûmetinin ve yabancıların kışkırtması, bazen de belli bir zümrenin önyak olması ile meydana gelmiş olan bu iki tip ayaklanmada ortak fikir millî hareketin başında bulunanların saltanata, Hilafet makamına ve şeriata düşman oldukları fikridir. Halkın bu üç kuruluşa çok değer verdiğini, bunlara karşı ters bir tutum içine giren her kişiye düşman gözü ile baktığını bilen kışkırtıcılar, akla gelebilecek her çareye başvurdular.

Rütbe ve para dağıttılar, düşmanla işbirliği yaptılar, Kuvâ-yı Milliyecilerin asi olduklarını ilan ettiler, onlar haklarında fetva çıkardılar ve Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde bu yolda propaganda faaliyetine giriştiler. Uzun savaş yıllarının insanlar üzerinde bırakmış olduğu sosyal ve psikolojik sebeplerin de bu isyanlar üzerindeki etkisi olduğu bilinmektedir. Bundan dolayı henüz kuruluş halinde bulunan Ankara hükûmeti çok güç duruma düşmüştü. Çünkü hükûmet ayaklanmaları hızla bastırabilmek için, Yunanlara karşı kullanılması gereken Türk kuvvetlerinden bir kısmını cepheye göndermiş hatta cepheden kuvvetler çekmeye mecbur kalmıştı. Bu yüzden de yurdun başka kesimleri düşman istilasına uğramıştı. Ayrıca bu iç isyanlar, askeri alan dışında siyasal, sosyal, ekonomik bakımdan ağır kayıplara neden olmuş ve millî bünyede önemli rahatsızlıklar doğmasına, kardeş kanının dökülmesine yol açmıştır.

Anzavur, Düzce, Bolu, Hendek, Adapazarı, Yenihan, Yozgat, Konya, Millî Aşireti, Ali Batı, Şeyh Eşref, Koçkiri, Cemil Çeto, Bozkır, Demirci Mehmet Efe, Pontus ayaklanmaları bu iç isyanların en önemlileri arasında yer alır. Bu ayaklanmaları bastırmakta mühim rol oynayan Çerkes Ethem de daha sonra isyan etmiştir. Düşmana karşı durabilmek için, cephe gerisinin güvencede olmasını zorunlu gören Mustafa Kemal Paşa, öncelikle iç isyanların bastırılmasına, ülkede iç güvenliğin sağlanmasına son derece önem vermiştir. Bu konuda gerekli tedbirler alınmıştır.

Bir yandan vatana ihanet yasası çıkarılırken, öbür yandan da iç isyanları bastırmada kullanılmak üzere Seyyar Jandarma Müfrezeleri oluşturulmuş, halkın millî mücadelenin yanında yer almasını sağlamak için propaganda harekâtına büyük bir önem verilmiştir. Alınan önlemler kısa sürede sonuçlarını vermiş, daha fazla kardeş kanının boşuna akıtılması önlenmiş ve isyanlar bastırılmıştır.

Kuvâ-yı Milliyecilerin, kurtuluşu sağlamak amacıyla türlü sıkıntılara katlandıkları ve çeşitli çarelere başvurdıkları sıralarda İstanbul hükûmeti de boş durmadı. 1 Mayıs 1920’de Mustafa Kemal Paşa ve yakın arkadaşları İstanbul’daki sıkıyönetim mahkemesi tarafından ölüm cezasına çarptırıldılar. Kuvâ-yı Milliye’ye karşı savaşmak için Osmanlı hükûmetince 18 Nisan 1920’de Kuvâ-yı İnzibatiye teşkilatı kuruldu. İngilizlerin yardımı ile ve hızlı çalışmalar sonunda hazırlıklarını bitiren Kuvâ-yı İnzibatiye’den bazı birlikler 8 Mayıs’ta İzmit’e geldi. Geyve Boğazı’nda millî kuvvetlere saldıran Kuvâ-yı İnzibatiye birlikleri, Ali Fuat Paşa tarafından mağlup edildi. Bu birlik mensuplarının önemli bir kısmı Kuvâ-yı İnzibatiye’den ayrılarak millî kuvvetlere katıldı. Böylece Hilafet Ordusu’nun gücü azalmış ve millî kuvvetler İzmit’e kadar ilerlemişlerdir.

Milli Mücadele dönemiyle birlikte özellikle Mustafa Kemal Paşa'nın direniş faaliyetleri hızını arttırmış bununla birlikte bir tepki olarak İstanbul Hükümeti'nin de bu kurtuluş çarelerine yönelik karşıt faaliyetleri kendini iyiden iyiye göstermeye başlamıştır. Ayaklanmalar 1919-1921 yılları arasında baş göstermiş; bir yandan düşmanla mücadele ederken, diğer yandan içeride çıkan bu ayaklanmaları bastırmak kurtuluş mücadelesini sekteye uğratmıştır. Ancak bu ayaklanmalar tamamen bastırıldıktan sonra Milli Mücadele'de tam anlamıyla bir başarı sağlanabilmiştir.

Ayaklanmaların itici gücünü genelde Damat Ferit Paşa Hükümeti ve İtilaf güçlerinden oluşan bir grup oluşturmuştur. Bu dönemde ayaklanmaları tetikleyen faaliyetler daha çok propaganda faaliyetlerinden beslenmiştir. Halkın dini duygularını kullanan fetvalar yayınlanmış, ağırlıklı olarak da bu dönemde Milli Mücadeleyi göğüsleyen Kuvâ-yı Milliye grupları kötülenerek amaca ulaşılmaya çalışılmıştır. İtilaf Devletleri ile sarayın ve hükümetin işbirliği tamamen halkı kışkırtma üzerine kurulmuştur. Bu yöndeki en belirgin faaliyetler Mustafa Kemal Paşa'yı ve Kuvâ-yı Milliyecileri dinsizlikle ve Bolşeviklikle suçlamak, böylece halk üzerinde bu kişilere karşı aşırı tepkiler yaratmak doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Zaten Mondros Mütarekesi ile ordunun terhis edilmesinden doğan güvenlik sorunu ve zafiyeti bu ayaklanmaları daha da beslemiş, zaman zaman Kuvâ-yı Milliye gruplarının içindeki bazı kişilerin yanlış uygulamaları da bu ayaklanmaların çıkmasında etkili olmuştur.

Özellikle Büyük Millet Meclisi'nin açılmasından sonra İtilaf Devletleriyle birlikte Damat Ferit Paşa hükümetinin olumsuz faaliyetleri hız kazanmıştır. Büyük Millet Meclisi'nin açılışı, Milli Mücadele için güçlü ve önemli bir adım olduğundan Büyük Millet Meclisi'ni ortadan kaldırmak adına yeni kurulduğu 1920 yılında bu ayaklanmalar daha da artmıştır.

Özetle İsyanlar;

TBMM'nin açılmasıyla birlikte Anadolu'da güçlenen hareketin önüne geçmek isteyen İtilaf güçlerinin faaliyetleri

İstanbul hükümetinin faaliyetleri

İşgal devletlerinin gayrimüslim unsurları ve özellikle Rum ile Ermenileri kışkırtmaları

Otorite boşluğundan oluşan ortamda eşkıyalık faaliyetlerinde bulunmaları

Kuvây-ı Milliye içindeki bazı unsurların kendi başlarına hareket ederek halkı rahatsız etmeleri ve isyan çıkarmaları ile büyümüş fakat milli kuvvetler ve alınan tedbirlerle ortadan kaldırılmıştır.

TBMM, iç isyanları bastırıp gerekli önlemleri aldıktan sonra Milli Mücadele'nin mücadelesine geçebilmiştir. Mustafa Kemal Paşa ve silah arkadaşları önlerinde zorlu bir sürecin olduğunu farkındaydılar. Türk milleti ile el ele vererek vatan savunmasını gerçekleştirip bağımsız kalmak en önemli ve başlıca hedefti. Bunun için gereken her şeyi yapıp yüzyıllardır bağımsız yaşamış Türk milletinin yine bağımsız bir bayrak altında yaşamasını sağlamak en önemli amaçtı.

BASIN VE MİLLÎ MÜCADELE

Anadolu Basını

Millî Mücadele hareketi sadece cephede verilecek mücadele ile kazanılabilecek bir hareket değildi. İçeride de iyi bir mücadele vermek ve yapılmak istenen hareketi halka iyi bir şekilde açıklamak, onları aydınlatmak gerekiyordu. Bu düşünce, Anadolu'da Millî Mücadele basınına doğurmuştur. O yıllarda bütün kurumların olduğu gibi gazeteciler de yokluk içindeydiler. Matbaacı, kâğıt, mürekkep ve matbaa yedek parçası hemen hemen hiç yoktu. Gazeteciler ilkel baskı makineleriyle çalışmaktaydılar. Geçen elli yıl boyunca baskı makineleri at ve öküz arabalarıyla ilden ile taşınmış, fakat tüm bu zorluklara rağmen gazeteler çıkarılmıştır.

Basının gücüne hareketine başladığı zaman inanmış olan Mustafa Kemal Paşa, Millî Mücadele'nin her aşamasında basından yararlanmaya çalışmış, katkı ve direktifleriyle gazeteler çıkarttırmıştır. 14 Eylül 1919'da Sivas'ta Temsil Heyeti'nin görüş ve düşüncelerini millete iletmek üzere "İrade-i Milliye" adında bir gazete çıkarılmıştır. İrade-i Milliye gazetesinin bütün sayfaları Kurtuluş Savaşı ile ilgiliydi. Mustafa Kemal Paşa'nın bildirileri, Heyet-i Temsiliye'nin kararları, çeşitli yazışmalar İrade-i Milliye'nin başlıca kaynakları ve konularıydı. Niçin bağımsızlık savaşına girildiği, neler yapıldığı, memleketin neden bu duruma düştüğü, mevcut durum kamuoyuna bu gazete vasıtasıyla duyurulmaktaydı.

Mustafa Kemal Paşa, Ankara'ya gelişinin ikinci günü yine bir gazete çıkarılmasını ve böylece Millî bağımsızlık savaşının amaçlarının ve yapılan işlerin Ankara'dan bütün yurda duyurulmasını istedi. Gazetenin ismini bizzat kendi koydu: **Hakimiyet-i Milliye**. İlk sayısında açıklandığı gibi Anadolu ile onu ilgilendiren durum ve olayları kapsayan haberleri verecekti. Millî Mücadele'nin sesi olan Hakimiyet-i Milliye gazetesi, TBMM hükûmetinin de resmî yayın organı olmuştur. Ayrıca pek çok taşra gazetesinin haber kaynağı durumundadır. Cumhuriyetten sonra Ulus gazetesi adını alan Hakimiyet-i Milliye'nin güçlü bir yazı kadrosu vardır.

1917 yılında Afyonkarahisar'da çıkarılmaya başlanan Öğüt gazetesi Yunanların İzmir'i işgali üzerine Konya'ya, buradan da İtalyanların baskısı üzerine Ankara'ya taşınmıştır. Öğüt gazetesi, Mustafa Kemal Paşa ile bağlantı kurmuş ve Millî Mücadele Hareketi'nin Anadolu'da en önemli yayın organı haline gelmiştir. Bir yandan Millî Mücadele ve Kuvâ-yı Milliye hareketlerini yazılarıyla desteklerken, diğer yandan da İtilaf devletleri özellikle İngilizler aleyhine yayınlar yapmıştır.

Kastamonu'da yayına başlayan Açıksöz gazetesi de Millî Mücadele bakımından önemli bir basın organıdır. Açıksöz gazetesi Kastamonu ve çevresi ile birlikte, İstanbul ve Anadolu arasında bir köprü görevi gören ve önemli bir liman kenti olan İnebolu, Zonguldak, Sinop, Bolu gibi illerin haberlerini yayınlamış ve bu yörelerin halkını aydınlatmıştır. İstanbul gazetelerinin Anadolu'ya girmesi yasaklandıktan sonra, onların yokluğunu aratmamış, Anadolu halkını her olaydan haberdar etme çabasını sürdürmüştür.

Bunların dışında Erzurum'da çıkan "Albayrak", Balıkesir'de çıkan "İzmir'e Doğru", Adana'da yayınlanan "Yeni Adana", Trabzon'da neşredilen "İstikbal", Amasya'da çıkan "Emel", Edirne'de neşredilen "Ahali" gibi gazeteler yanında Küçük Mecmua, Sebilürreşad Dergisi ve Anadolu'nun birçok şehrinde çıkarılan yerel gazeteler de Millî Mücadeleyi desteklemiş, halkı bilinçlendirmiştir.

İstanbul Basını

İstanbul basını Millî Mücadeleye taraftar olanlar ve Millî Mücadeleye karşı olanlar şeklinde ikiye ayırmak gerekir. **İstanbul'da Millî Mücadeleyi destekleyen gazeteler;** Hadisat, Tasvir-i Efkâr, Vakit, İkdam, Atı (İleri) ve Yeni Gün gazeteleri idi.

İstanbul basını, Anadolu basını gibi bağımsız sayılmazdı. Gerek İstanbul hükûmetinin gerekse İtilaf devletlerinin sıkı kontrolü altındaydı. Buna karşın, Tasvir-i Efkâr gibi büyük bir kadroya sahip bir iki İstanbul gazetesi, Millî Mücadele konusunda bilgi vermekten kaçınmamıştır. İstanbul gazetelerinden İkdam'ın pek çok sayısının sayfaları sansür nedeniyle boş çıkmıştır. Ancak, yine de İkdam'ın pek çok sayısında İzmir'in işgali konusunda geniş bilgiler verilmiş ve İzmir'in işgalini protesto eden mitingler yayınlanmıştır.

İstanbul basınının üzerindeki sansür baskısı, bu gazetelerin Anadolu hakkında düzenli haberler vermelerini engellemiştir. Çoğu İstanbul gazetesinin yayınına baktığımız zaman bunların Erzurum ve Sivas kongrelerine yer vermediklerini görmekteyiz. Bunda gazetelerin Anadolu'dan uzak bulunmaları, Anadolu'ya özel muhabir yollayamamaları yanında sansürün ağırlığı, hükûmetin ve işgal kuvvetlerinin baskısı daha etkili olmuştur.

İstanbul'da hükûmetin ve İtilaf kuvvetlerinin düşüncelerini işleyen, **Millî Mücadele'ye karşı olan basın organlarının başında Alemdar, Peyami Sabah ve İstanbul gazeteleriyle Aydede ve Ümit dergileri geliyordu.** Refi Cevat, Ali Kemal, Refik Halit Karay ve Sait Molla tüm güçleriyle Millî Mücadele'ye karşı koymuşlar, hatta bazıları İtilaf Devletleri'yle işbirliği yaparak Anadolu halkının Millî Mücadele'ye karşı tavır almasına, isyanlar çıkarılmasına neden olacak propagandalar yapmışlardır.

Bu gazeteler, Anadolu'daki hareketi İttihatçılığın bir devamı sayıyor, Osmanlı Devleti'nin çok güçsüz olduğu şu zamanda büyük devletlere karşı koyamayacağını iddia ediyorlar ve bu sebeple savaşı intihar olarak kabul ediyorlardı. Onlar İngiltere ve Amerika Birleşik Devletlerinin verecekleri kararın kendileri için en büyük nimet olacağına da inanmış durumda idiler. İstanbul'da bulunan İngiliz temsilciler de bu gazeteleri bu tür yayınlar konusunda teşvik ediyorlardı. Aynı politikayı İzmir'de bulunan Yunan generaller de yapıyorlar burada çıkan gazetelerde Türkleri sükûnete ve teslim olmaya davet ediyorlardı.

Anadolu Ajansı'nın Kurulması

Millî Mücadele hareketini desteklemek, Türk milletinin isteklerini, cephelerdeki gelişmeleri doğru ve düzenli olarak halka duyurmak, Türk milletinin bağımsızlık mücadelesini bütün dünya kamuoyu ile paylaşmak ve tanıtabilmek amacıyla bir ajansa ihtiyaç duyuluyordu. Yabancı ajanslar savaşın gelişimini yeterli şekilde işleyemiyorlar, hatta bunlar kamuoyunu bilerek yanlış biçimde yönlendiriyorlardı. Anadolu Ajansı'nın kurulması fikri İstanbul'un işgalinden sonra Ankara'ya gelen Halide Edip (Adivar) ve Yunus Nadi (Abalıoğlu) tarafından ortaya atılmıştı. Ankara'ya geldiklerinde Halide Edip, konuyu Mustafa Kemal'e teklif etmiş ve halkın Anadolu Hareketi hakkında yeteri kadar bilgilendirilmediğini söylemiştir. Bu boşluğu ve ihtiyacı doldurmayı Mustafa Kemal Paşa da aynı zamanlarda düşünmekteydi. İşte bu şartlar altında Anadolu Ajansı kurulmuş ve 13 Nisan 1920'de çalışmalarına başlamıştır.

Anadolu Ajansı, Türk kamuoyunu yanlış yollara sürükleyecek, millî birliği tehlikeye düşürecek iç ve dış yayınlara karşı milleti uyarmak, millî kurtuluşu sağlayacak karar ve hareketleri, Büyük Millet Meclisi'nin kararlarını günü gününe halka ulaştırmak suretiyle, hükûmet ile halk arasında bağlantıyı sağlayarak önemli bir rol oynamıştır.

Basın ile ilgili bu gelişmeler yeni bir çalışma birimine ihtiyaç olduğunu ortaya çıkarmıştı. Bu amaçla “Matbuat ve İstihbarat Genel Müdürlüğü” kurulmuştur. Anadolu Ajansı da bu müdürlüğe bağlanmıştır. Müdürlük dış dünyaya karşı Millî Mücadeleyi tanıtmayı, bu mücadelenin haklılığını göstermeyi, tüm milleti millî mücadele doğrultusunda bilinçlendirmeyi amaçlamıştı. Yabancı basın devamlı izlenmiş, yeni gazeteler, kitaplar, broşürler çıkartılarak millî mücadelenin halka mal edilmesine çaba gösterilmiştir.

Resmî Gazete'nin Çıkarılması

Batıda XVII. yüzyıl başından itibaren yayınlanmaya başlayan ve halkı iç ve dış olaylar hakkında zamanında ve doğru bir şekilde bilgilendirmek amacıyla hazırlanan gazeteler, Osmanlı Devleti'nde ancak XIX. yüzyılda yayınlanabilmiştir. Osmanlı Devleti'nde ilk resmî gazete, Takvim-i Vekayi adı altında 11 Kasım 1831'de çıkarılmıştır. Tüm devlet örgütlerine, askerlere, taşra eşrafına ve elçiliklere dağıtılan gazetede hükûmetin resmî tebliğlerinin yanında iç ve dış olaylara dair haberler de yer almıştır.

Kurtuluş savaşı başladıktan ve TBMM açılarak yeni bir Türk Devleti kurulduktan sonra devletin yaptığı işleri göstermek ve ilan etmek için resmî bir gazeteye ihtiyaç duyulmuştur. 7 Ekim 1920'de Ceride-i Resmîye adıyla bir gazetenin çıkarılması kararlaştırılmış, 7 Şubat 1921'de ise ilk sayısı yayınlanmıştır. TBMM hükûmetinin Resmî Gazetesi olarak haftada bir kez çıkarılan bu yayın organı TBMM hükûmetinin yaptığı atamaları, genelgeleri ve yasaları yayınlıyordu. 10 Eylül 1923'te Resmî Ceride ismini alan gazete, Cumhuriyetin ilanından sonra Resmî Gazete adıyla çıkmıştır. Resmî Gazete bugün de işlevini devam ettirmektedir.